

Provinciale Staten van Fryslân
T.a.v. afdeling Omgevingszaken
Postbus 20120
8900 HM Leeuwarden

Onderwerp : Zienswijze op ontwerp Omgevingsverordening Fryslân 2022
Datum : 9 april 2021

Geachte heer/mevrouw,
Middels voorliggende brief legt het Kollektivenberied Fryslân haar zienswijze op het ontwerp van de Omgevingsverordening Fryslân 2022 aan u voor.

Procedureel

Om te beginnen betreurt het ons te moeten vaststellen dat de provincie het KBF niet rechtstreeks heeft betrokken bij de ontwikkeling van de omgevingsverordening. Zowel bij de algemene consultatieronde in november en december 2020 en de huidige terinzagelegging, zijn wij niet door de provincie geïnformeerd. De berichtgevingen daaromtrent hebben ons via omwegen en met vertraging bereikt.

Zo kreeg KBF niet eerder dan op 30 november 2020 via de vergaderstukken van het OlterterpOverleg een notitie onder ogen waarin het voorstel was opgenomen tot het doen uitwerken van de wettelijke zorgplicht. In het stuk werd een uiterste reactietermijn aangegeven van 7 december. Op dat moment was ons niet helder wat de aanleiding en status van deze notitie was. Het OO vond op 4 december plaats maar de notitie kon door tijdgebrek niet worden behandeld.

Op 17 december vond een overleg plaats waarin de provincie haar uitwerking van de zorgplicht aan BFVW en KBF heeft voorgelegd. Met de zorgen die in dat overleg zijn geuit, heeft de provincie niets gedaan. De ongewijzigde uitwerking van de zorgplicht is vervolgens uitvoerig in het OlterterpOverleg van 22 januari behandeld waarin de zorgen zijn herhaald en ook kritiek is geleverd.

Enkele uren daarvoor werd dit onderdeel van de verordening ook in de PCLG behandeld waar bleek dat de inhoud reeds was vastgesteld en alleen de procedure nog besproken kon worden. De behandeling in het OO was dus een wassen neus.

Het mag u dan ook niet verbazen dat er in de agrarische sector weerstand is ontstaan en organisaties zich niet betrokken voelen in het proces.

Inhoudelijk t.a.v. 5.31 'Maatwerkregel specifieke zorgplicht'

1. Net als de provincie maken wij ons grote zorgen over de krimp van de weidevogelpopulaties. Wij waarderen de ambitie die de provincie heeft in de bescherming van weidevogels en haar enorme (financiële) inzet daarop. Middels het ANLB-stelsel maken de collectieven afspraken met boeren over het treffen van beheermaatregelen en met behulp van inrichtingssubsidies verbeteren wij het biotoop voor de weidevogels. Maar ook buiten de regelingen om, plegen de meeste boeren, ANLB-deelnemer of niet, inspanningen om de weidevogels te beschermen. Het is dan onverteerbaar dat er op andere plekken nesten of kuikens door agrarische werkzaamheden verloren gaan. Alhoewel het daarbij om slechts 1 tot 3,5 % van de nesten of kuikens gaat (o.b.v. onderzoek van SOVON en RuG), vinden wij dat er op alle fronten aan verbetering moet worden gewerkt en moet dit percentage omlaag. Wij delen daarom uw mening dat boeren meer rekening moeten houden met

de mogelijke aanwezigheid van nesten en kuikens. Dat de provincie daarbij een geografisch onderscheid wil maken en de weidevogels die buiten de begrenzing van het Leefgebied Open Grasland broeden, niet aanvullend beschermd hoeven te worden, vinden wij onbegrijpelijk.

2. In de afgelopen weken hebben veel boeren hun frustratie over de aanvullende regelgeving kenbaar gemaakt bij de agrarische collectieven. Het was daarbij opvallend dat juist de meest fanatieke weidevogelbeheerders van zich lieten horen. Zij vinden dat de provincie bij het ontwerpen van de regelgeving, voorbij is gegaan aan al hun inzet. Vanuit hun intrinsieke motivatie steken zij hun tijd in de weidevogelbescherming, maken onkosten of nemen zij voor lief dat er op delen van hun grasland flinke inkomstenderving optreedt. Het is voor hen dan zeer frustrerend om daarna te zien dat nesten alsnog door predatoren worden leeggehaald of dat roofvogels de weidevogelkuikens één voor één komen ophalen.

Al jarenlang geven nazorgers en boeren, de mensen die het meest direct betrokken zijn bij de uitvoering van het weidevogelbeheer, aan dat de balans tussen weidevogels en predatoren verstoord is geraakt. Deze signalen zijn door wetenschappers en de politiek stelselmatig ontkent en werden de pijlen gericht op de landbouw waar het weidevogelbiotoop op orde gebracht moest worden.

Onder andere middels het ANLB zijn de boeren onderhand in staat om ideale weidevogelbiotopen te creëren: robuuste gebieden met veel plasdras en veel kruiden. Het broedsucces van weidevogels is hier beter dan in de gebieden zonder agrarisch natuurbeheer maar nog steeds te laag om de Friese weidevogelpopulatie in stand te houden. De voornaamste oorzaak is predatie van eieren en kuikens. Ecologen en wetenschappers van bijvoorbeeld de RuG zijn inmiddels overtuigd geraakt dat de omvang van predatie de laatste jaren is toegenomen en dat dit een doorslaggevende factor is in het broedsucces.

2020 is de boeken ingegaan als het slechtste weidevogeljaar ooit. Nog nooit werden zoveel nesten en kuikens van weidevogels opgevreten door predatoren. Boeren en nazorgers kregen het gevoel dat al hun inspanningen verloren tijd is geweest en werden er moedeloos van. Diverse organisaties waaronder het KBF hebben, voor de zoveelste keer, brandbrieven naar de provincie gestuurd en bestuurlijk aangedrongen op het maken van keuzes.

Dat provincie Fryslân uitgerekend na het verloop van zo'n weidevogelseizoen wetgeving aankondigt waarmee boeren extra regels wordt opgelegd, vinden wij een pijnlijke blunder. Temeer wij gelijktijdig constateren dat er bitter weinig schot zit in het predatiedossier. Dit ondanks alle brandbrieven en overleggen die er zijn geweest.

Met het terugdringen van de invloed van predatoren kan een effect worden bereikt dat vele malen groter is dan de voorgestelde beleidsregels.

3. Bij ontheffingaanvragen die de collectieven willen indienen voor de aanpak van predatoren, verlangt de provincie in alle gevallen een waterdichte onderbouwing van het aantal weidevogelnesten of- kuikens die specifiek door die predator zijn weggenomen. Dat is dermate complex dat het ofwel ondoenlijk is, of er ecologisch adviesbureau's moeten worden ingeschakeld om de bewijslast te verzamelen.

In de onderbouwing voor de specifieke zorgplicht heeft de provincie op geen enkele wijze aangegeven in welke omvang weidevogelnesten en kuikens door agrarische werkzaamheden sneuvelen.

Dit wordt ervaren als het meten met twee maten.

4. De meeste boeren betrekken nazorgers van de plaatselijke vogelwacht bij het beschermen van de weidevogels in hun percelen. Die samenwerking is essentieel en bijzonder waardevol. Wij waarderen dan ook de situatie in Fryslân met een goed georganiseerde BFVW, plaatselijke vogelwachten en duizenden vrijwillige nazorgers in het veld. We zien helaas wel dat het aantal

nazorgers geleidelijk afneemt en voorzien dat dat in de toekomst zal versnellen. Deze mensen worden gedreven door hun liefde voor weidevogels en staan in het voorjaar het liefst op laarzen in de klei in hun eigen nazorggebied. Ze vinden liever een nest dan dat ze dat nest administratief moeten registreren. Het neerleggen van nog meer administratieve taken bij deze vrijwilligers zal allerminst bijdragen aan het behoud van hun motivatie. Wij pleiten er voor om deze vrijwilligers gemotiveerd te houden en op hun kracht in te zetten.

5. In toelichtingen van gedeputeerde Hoogland op de komst van de maatwerkregel proefden wij het verwijt aan KBF en LTO Noord dat beide partijen genoeg tijd hebben gehad om zelf met een gedragscode te komen. Enkele jaren geleden is daar inderdaad over gesproken maar is gesignaleerd dat dwingende regelgeving een contraproductieve uitwerking kan hebben en dat er een groter effect werd verwacht van een betere bewustwording bij boeren. In overleg met onder andere gedeputeerde Johannes Kramer is toen afgesproken om de bescherming van weidevogels op een positieve manier aan te vliegen. Deze aanpak is ondergebracht in de campagne "Grutsk op Greidefûgels" waarin LTO Noord, KBF, BFVW, Cumela, Agrarische Jongeren Fryslân, Nordwin College, Van Hall Larenstein en provincie Fryslân samenwerken. Op de gelijknamige website kunt u lezen dat honderden boeren in de afgelopen paar jaar gebruik hebben gemaakt van materialen die via de campagne beschikbaar zijn gesteld. Allicht een nog veel groter aantal boeren is bereikt via de radio en tv-spotjes op Omrop Fryslân. Een verwijt past niet bij dit effect.

6. In die gevallen waarbij nesten of kuikens verloren gaan tijdens landbouwwerkzaamheden is dat in de meeste gevallen het gevolg van een gebrek aan herkenning van de vogels en hun broedgedrag door de machinist van de trekker. Men is zich dan niet bewust van hun aanwezigheid. De verplichting om op papier een handtekening te laten zien van een 'ter zake kundig' persoon (welke de boer zelf ook mag zijn) draagt niet bij aan een betere herkenning en is dus geen oplossing. Wij zien dan meer heil in voorlichting, educatie en motivatie in de campagne "Grutsk op Greidefûgels".

In slechts enkele gevallen zijn boeren zich wel bewust van de aanwezigheid van weidevogels maar geven zij voorrang aan werkzaamheden en delven nesten en kuikens het onderspit. Dit zijn de gevallen die bij collega boeren, nazorgers en andere betrokkenen frustratie veroorzaakt.

Aanvullende regelgeving moet met name op deze situaties zijn toegespitst.

Deze regelgeving moet daarbij alle boeren ontzien die via het ANLB of op een andere wijze al een ruime inzet plegen voor het beschermen van weidevogels.

Kortom, wij vinden dat er inderdaad aanvullende maatregelen nodig zijn om verliezen door agrarische werkzaamheden verder te voorkomen. KBF wil daar graag in een vroeg stadium over meedenken. De huidige gang van zaken heeft helaas een weerstand veroorzaakt die daarbij weer overwonnen moet worden.

Inhoudelijk t.a.v. 5.19 'Aanwijzing vergunning-vrije gevallen andere soorten: inrichting, ontwikkeling, beheer en onderhoud' en 5.32 'Maatwerkregel specifieke zorgplicht: jaarronde bescherming van nesten'

In artikel 5.32 wordt verwezen naar bijlage 5.7 waar een aantal vogelsoorten worden genoemd waarvoor geldt dat hun nesten jaarrond moeten worden beschermd. Deze situatie geldt o.a. voor slechtvalk, havik, blauwe reiger, ooievaar en buizerd.

In artikel 5.19 wordt verwezen naar bijlage 5.1 waar een aantal diersoorten worden genoemd waarvoor geldt dat een aantal werkzaamheden vergunningvrij mogen worden uitgevoerd. Deze mogelijkheid gold ook voor bunzing, wezel en hermelijn. Deze soorten zijn nu echter afgevoerd van bijlage 5.1 en krijgen daarmee een betere bescherming.

De hier genoemde vogelsoorten en zoogdieren spelen een wezenlijke rol in de predatie van weidevogels, hun eieren of kuikens.

De wettelijke bescherming die de predatoren genieten maakt dat de uitvoering van maatregelen tegen deze predatoren, via ontheffingen geregeld moeten worden. Het aanvragen van ontheffingen is juridisch complex, kostbaar en tijdrovend. De agrarische collectieven beschikken niet over juristen en hebben hiervoor niet de financiële middelen. De weidevogels hebben de tijd niet. Hun populatie-omvang zal onverminderd snel blijven afnemen zolang de predatiedruk niet wordt verlaagd.

In onze overleggen met de gedeputeerden Hoogland en voorheen Kramer is de problematiek onderkend en is toegezegd dat provincie Fryslân alle wettelijke mogelijkheden voor de uitvoering van predatiebeheer wil benutten en daarbij de grenzen van de wet wil opzoeken.

In de artikelen 5.19 en 5.32 bewijst de provincie nu het tegenovergestelde te doen door predatoren een betere bescherming te gaan bieden.

Het wordt ons hierdoor steeds minder duidelijk waar de provincie nu echt naar toe wil.

Alleen het benoemen van een ambitie om de gruttopopulatie te laten groeien naar 10.000 exemplaren (was eerder 17.000 resp. 25.000) en het verhogen van de inzet op biotoopverbetering (strategie van de afgelopen jaren) volstaat niet. Het kwartje lijkt bij de politiek maar niet te vallen dat er dan ook een forse een verlaging van de predatiedruk noodzakelijk is.

Het beschermen van zowel weidevogels als predatoren binnen hetzelfde gebied kan een politieke keuze zijn. Het gevolg is dan wel dat een perspectief op herstel van de weidevogelpopulatie ontbreekt en daarmee de motivatie en het draagvlak onder alle vrijwillige inzet afneemt.

Inhoudelijk t.a.v. 5.23 'Vergunning-vrije gevallen schadebestrijding soorten vogelrichtlijn: ganzen'

In dit artikel wordt als nieuw beleid opgenomen dat de bejaging van ganzen niet meer is toegestaan op percelen die zijn gelegen op een afstand van minder dan 150 meter vanaf een perceel waarop ANLB-beheermaatregelen worden getroffen voor weidevogelbeheer.

Dit omdat de bejaging van de ganzen ook tot gevolg kan hebben dat weidevogels verstoord raken. Wij delen de mening dat de uitvoering van weidevogelbeheer en het veelvuldig bejagen van ganzen moeilijk samen gaan. De beperking die met dit artikel wordt ingesteld impliceert dat alle weidevogelpercelen en de omliggende 150 meter een gedoogplicht krijgen. De deelname van boeren aan het ANLB zorgt daarmee dus voor een inperking van hun mogelijkheden of die van hun aangrenzende boeren om schade aan hun gewas te beperken. Wij vinden deze gedoogplicht verdedigbaar onder de nadrukkelijke voorwaarde dat de provincie de optredende ganzenschade in deze gebieden, op dezelfde wijze zal gaan vergoeden als dat van toepassing is binnen de formeel begrensde Ganzenfoerageergebieden.

Door de verwijzing in dit artikel naar de kaart van het leefgebied Open Grasland, is het toepassingsgebied van dit artikel tweeledig te interpreteren; het complete leefgebied of alleen de percelen met ANLB-beheer. Naar onze interpretatie moet het om dat laatste gaan.

Wij stellen voor om deze verwijzing naar de kaart te verwijderen en alleen te spreken over 'percelen waarop ANLB-beheermaatregelen worden getroffen voor weidevogelbeheer'.

Het is ons onduidelijk hoe de jagers in de toekomst op de hoogte zullen worden gebracht van de ligging van het ANLB-beheer. Bij de uitvoering van de vrijstelling in de winter of de gebiedsgebonden machtiging in de zomer, worden de jagers niet voorzien van kaartmateriaal met daarop de mogelijkheden op perceelsniveau. Bovendien verhuizen de ANLB-maatregelen tijdens het weidevogelseizoen naarmate de vogels op andere percelen zijn gaan broeden. Dat kan ons inziens niet worden overgelaten aan afstemming tussen boeren en jagers mede omdat boeren niet kunnen weten of er ANLB-beheer wordt uitgevoerd op percelen van omliggende boeren. Wij zien graag een oplossing vanuit de provincie voor de informatievoorziening naar de uitvoerende jagers.

De schaduwwerking van 150 meter rond de ANLB-percelen zal in de praktijk ongetwijfeld leiden tot situaties waarbij een boer ganzen moet gedogen omdat zijn buurman een ANLB-beheerpakket heeft. Dit kan voor ongewenste spanning zorgen en het gevolg kan zijn dat het ANLB-beheer wordt

ingetrokken. Om dat te voorkomen adviseren wij om de schaduwwerking van 150 meter uit dit artikel te verwijderen.

Afsluitend

Het opstellen van de omgevingsverordening zou volgens de provincie een beleidsarme samenvoeging betreffen van bestaande regelgeving. Mede daardoor heeft de provincie weinig inbreng gevraagd van externe organisaties. Voornamelijk door ambtelijke inbreng kent de omgevingsverordening plotseling toch een zeer groot aantal mutaties. De verordening mist daardoor een volledige belangenafweging, bevat fouten en bevat mogelijk nog meer nadelige aspecten die wij nu bij het doornemen van de verordening over het hoofd hebben gezien. De voorgelegde omgevingsverordening is wat ons betreft een onvoldragen stuk en wij geven daarom het advies om de verordening in zijn geheel in te trekken. Dat zou de mogelijkheid bieden voor externe organisaties om actief mee te denken en kan weerstand tegen deze verordening worden overbrugd.

Hoogachtend,

Albert van der Ploeg, voorzitter
(KBF vertegenwoordigd 7 agrarische collectieven en daarmee ca 2.000 boeren in Fryslân)
